

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Управління ризиками”	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Управління ризиками”	6
Список літератури	44

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп'ютерне верстання *К. І. Мельник*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ з дисципліни

“УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ” (для бакалаврів)

Зам. № ВКЦ-4565

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк. арк. 2,79. Обл.-вид. арк. 1,60. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

Підготовлено доцентом кафедри організації самоврядування УАІСНС
МАУП П. В. Сацьким

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування
(протокол № 8 від 27.03.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Сацький П. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Управління ризиками” (для бакалаврів). — К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011. — 48 с.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Управління ризиками” містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, зміст самостійної роботи з дисципліни “Управління ризиками”, а також список літератури.

45. *Мизринь Л. А.* Основы рискологии: Учеб. пособие. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 1998.
46. *Моделирование* экономической динамики: риск, оптимизация, прогнозирование / Под ред. Р. М. Нижегородцева. — М.: Диалог-МГУ, 1997.
47. *Морозов Д. С.* Проектное финансирование: управление риском и страхование / Под ред. проф. Катасонова В. Ю. — М.: Анкил, 1999.
48. *Прокудина Л. Л.* Оценка эффективности и инвестиционной привлекательности региональных рискованных проектов. Том серии № 33. — Новосибирск, 1998.
49. *Риск-анализ* инвестиционного проекта: Учеб. пособие / Под ред. М. В. Грачевой. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.
50. *Рогов М. А.* Риск-менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 2001.
51. *Рогова Е. М., Ткаченко Е. А., Шевченко С. Ю.* Управление рисками инновационных инвестиционных проектов: Учеб. пособие. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2001.
52. *Рыночное* хозяйствование и риски / Под ред. В. Н. Архангельского, Г. В. Горланова, В. К. Гуртова. — СПб.: Наука, 2000.
53. *Савинская Н. А., Багиева М. Н.* Риски и устойчивость предприятий. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 1999.
54. *Сапаров А. Е.* Оценки ресурсных потенциалов и рисков инвестиционных программ в регионах. — СПб.: ИСЭП, 1997.
55. *Серегин Е. В.* Предпринимательские риски. — М.: Фин. академия при правительстве РФ, 1999.
56. *Управления* инвестициями: Т. 1 / В. В. Шеремет, В. М. Павлюченко, В. Д. Шапиро и др. — М.: Высш. шк., 1998.
57. *Управления* инвестициями: Т. 2 / В. В. Шеремет, В. М. Павлюченко, В. Д. Шапиро и др. — М.: Высш. шк., 1998.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися і займатися науковою роботою. Самостійна робота є основним засобом опанування навчального процесу студентами у вільний від занять час. “Управління ризиками” є однією із дисциплін, яка дає основну базу знань, необхідну для ефективної діяльності фахівців у державному управлінні та місцевому самоврядуванні, а також господарюючих організаціях різних галузей. Актуальність курсу пояснюється як ризиконебезпекою діяльності комерційного спрямування, так і управлінського спрямування в державних і комунальних установах. Майбутні фахівці управлінських спеціальностей потребують умінь передбачати, виявляти і управляти ризиковими ситуаціями з метою мінімізувати їх негативні наслідки.

Метою самостійної роботи з дисципліни “Управління ризиками” є глибоке вивчення ризиконебезпечних ситуацій у комерційній та управлінській діяльності, набуття вмінь і навичок оперативного управління ними. Також методичні матеріали передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формування самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Самостійна робота студентів з дисципліни “Управління ризиками” становить приблизно 33 % часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи студента з дисципліни “Управління ризиками” визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. У пропонованих методичних рекомендаціях розглядаються форми самостійної роботи студентів, порядок організації та контролю самостійної роботи. Подаються основні питання з курсу дисципліни, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також тестові завдання. У ході вивчення цієї

28. *Трифонов С. В.* Модель оптимизации цены риска при обосновании реальных инвестиций. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 1999.
29. *Тэпман Л. Н.* Риски в экономике: Учеб. пособие. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002.

Додаткова

30. *Бирман Г., Шмидт С.* Экономический анализ инвестиционных проектов. — М.: Юнити; Банки и биржи, 1997.
31. *Брейли Р., Майерс С.* Принципы корпоративных финансов. — М.: Олимп-Бизнес; Тройка Диалог, 1997.
32. *Волков И. М., Грачева М. В.* Проектный анализ. — М.: Банки и Биржи; Юнити, 1998.
33. *Десяренко В. Н.* Оценка эффективности инвестиционных проектов. — М.: Экспертное бюро-М, 1997.
34. *Катасонов В. Ю., Морозов Д. С.* Проектное финансирование: организация, управление риском, страхование. — М.: Анкил, 2000.
35. *Козлов А. П.* Формы управления рисками в деятельности предприятия. — М.: Диалог-МГУ, 1999.
36. *Колосов А. В., Агапов Н. Н.* Эколого-экономические оценки риска и устойчивого развития. — М.: Изд-во Рос. экон. наук, 1999.
37. *Ковалев В. В.* Методы оценки инвестиционных проектов. — М.: Финансы и статистика, 1999.
38. *Комаров А. Г., Смирнов В. А., Ткаченко Е. А.* Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. — СПб.: СПбГУЭФ, 1998.
39. *Лапуста М. Г., Шаршуква Л. Г.* Риски в предпринимательской деятельности. — М.: ИНФРА-М, 1998.
40. *Лукашевич И. Я.* Анализ финансовых операций. Методы, модели, техника вычислений. — М.: Финансы; Юнити, 1998.
41. *Мельников А. В.* Риск-менеджмент: Стохастический анализ рисков в экономике финансов и страхования. — М.: Анкил, 2001.
42. *Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов.* — М.: ОАО “НПО” Изд-во “Экономика”, 2000.
43. *Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов и их отбору для финансирования.* — М.: Теринвест, 1994.
44. *Милгром Пол, Робертс Дж.* Экономика, организация и менеджмент: Т. 2. — СПб.: Экон. школа, 1999.

дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, предметом, об'єктом, метою, завданням та функціями дисципліни, розглядають історію розвитку та світові моделі державної інформаційної політики.

У методичних рекомендаціях щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни "Управління ризиками" розглядаються основні засади та підходи до класифікації ризиків, особливості ризиків у різній сфері діяльності, технології оцінки в небезпеці ризиків. Крім того, подаються технології виявлення ризиків та ризиконебезпечних ситуацій, ознаки ризиконебезпечних ситуацій, прогнозовані та непрогнозовані ризики, дослідження ризиків та вивчення формажорних ситуацій. Велика увага приділяється управлінню ризиками, передбаченню ризиків у бізнес-плані, профілактиці та стратегічному прогнозуванню ризиків, штатній структурі організації і ризик-менеджменту, страхуванню ризиків за рахунок зовнішніх і внутрішніх резервів тощо.

Також розглядаються і вивчаються різноманітні теоретичні й практичні підходи до ризиконебезпечних ситуацій на різноманітних етапах господарської та управлінської діяльності, механізми виявлення ризиконебезпечних ситуацій, класифікація їх під час здійснення управлінських обов'язків.

Вивчення курсу дає змогу студентам *знати*:

- які ознаки є свідченням ризиконебезпечної ситуації в управлінні;
- принципи, за якими слід класифікувати ризики та ризиконебезпечні ситуації заради пошуку найоптимальнішого шляху їх уникнення, профілактики або ліквідації наслідків;
- яким чином слід враховувати ризиконебезпечні ситуації у процесі планування діяльності (складання бізнес-плану, фінансового плану);
- місце і роль ризик-менеджера у структурі й діяльності управлінської або господарюючої структури;

уміти:

- оцінювати ситуації у процесі управління або плани на їх ризиконебезпечність;
- застосовувати технології, які дають змогу діагностувати та уникати ризиконебезпечних ситуацій;

11. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 1996.
12. Большов А. В., Хайруллина А. Д. Риск-менеджмент. — Казань: Изд-во КФЭИ, 1999.
13. Буренина Г. А. Стратегический анализ рисков промышленного предприятия. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 1999.
14. Бузерыв В. В., Васильев В. Д., Зубарев А. А. Выбор инвестиционных решений и проектов. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 1999.
15. Быкова Н. И. Предпринимательский риск. Препринт. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2001.
16. Быкова Н. И. Управление рисками при финансировании предприятий. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2000.
17. Владимиров В. А., Воробьев Ю. Л., Салов С. С. Управление риском: Риск. Устойчивое развитие. Синергетика. — М.: Наука, 2000.
18. Виленский П. Л. Как рассчитать эффективность инвестиционного проекта: Расчет с комментариями. — М.: Ин-т пром. развития (Информэлектро), 1996.
19. Глазунов В. Н. Финансовый анализ и оценка риска реальных инвестиций. — М.: Финстатинформ, 1997.
20. Глуценко В. В. Управление рисками. Страхование. — Железнодорожный (Моск. обл.): Изд-во "Крылья", 1999.
21. Гранатуров В. М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения. — М.: Изд-во "Дело и сервис", 1999.
22. Грачева М. В. Анализ проектных рисков: Учеб. пособие. — М.: Финстатинформ, 1999.
23. Двас Г. В. Методологические основы применения методов теории надежности для управления рисками при осуществлении экономических проектов. — СПб.: Вести, 1998.
24. Дубров А. М., Лагоша Б. А., Хрусталева Е. Ю., Барановская Т. П. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и бизнесе. — М.: Финансы и статистика, 1999.
25. Качалов Р. М. Управление хозяйственным риском на предприятиях. Ч. 2. — М.: ЦЭМИ, 1999.
26. Первозванский А. А. Финансовый рынок: расчет и риск. — М.: Банки и Биржи; Юнити, 1998.
27. Попова Г. В. Руководитель в условиях экономического риска и кризиса. — Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 1997.

- б) реакції конкурентів (наприклад, можливе зниження цін на аналогічні види продукції чи послуг);
- в) появи нових технічних і технологічних досягнень, які можуть призвести до надто швидкого техніко-економічного старіння продукту цього бізнесу;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні.

Література [1; 10–12; 14]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Вітлінський В. В., Наконечний С. І. Ризик у менеджменті. — К.: Борисфен-М, 1996. — 336 с.
2. Вітлінський В. В. Моделювання економіки. — К.: КНЕУ, 2003. — 408 с.
3. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. — К.: КНЕУ, 2004. — 480 с.
4. Вітлінський В. В., Верченко П. І., Наконечний Я. С., Сігал А. В. Економічний ризик: ігрові моделі: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2002. — 446 с.
5. Вітлінський В. В., Пернарівський О. В., Наконечний Я. С., Великоіваненко Г. І. Кредитний ризик комерційного банку: Навч. посіб. (реком. МОН України). — К.: Знання, 2000. — 226 с.
6. Арсенев Ю. Н., Давыдова Т. Ю., Давыдов И. Н., Шлапаков И. М. Основы теории безопасности и рискологии. — М.: Высш. шк., 1999.
7. Архипов В. М., Верховская О. Р. Предпринимательские стратегии: Учеб. пособие. — СПб.: Изд-во СПбГУЭиФ, 2002.
8. Ахундов В. М., Соболев А. И. Финансовый риск. — М.: Изд-во МСХА, 2000.
9. Багиева М. Н. Концептуальные основы анализа и оценки рисков предприятия: Учеб. пособие / Под ред. Д. В. Соколова. — СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2001.
10. Юкаева В. С. Управленческие решения. — М.: Издат. дом “Дашков и К”, 1999.

- планувати й проводити роботу з колективом для створення надійної атмосфери заради виявлення прогнозованих і непрогнозованих ризиків;
- організовувати та проводити ділові ігри для відпрацювання командної роботи організації та вмінь і навичок виявляти ризики й виховувати моральну обстановку готовності долати ризики та їх наслідки.

Отже, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Управління ризиками” спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ предмета, а також застосування ними здобутих знань, вмінь і навичок на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни “УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ”

Назва змістового модуля і теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські (практичні) заняття	Самостійна робота студентів
1	2	3	4
Змістовий модуль І. Теоретико-методологічні засади дисципліни			
1. Основні поняття дисципліни	2		2
2. Підходи до класифікації ризиків	2		2
3. Особливості ризиків у різних сферах діяльності	2	2	2
4. Технології оцінки безпеки ризиків	2		2
Змістовий модуль ІІ. Підходи і технології виявлення ризику і ризиконебезпечних ситуацій			
5. Характерні ознаки ризиконебезпечної ситуації		2	1

1	2	3	4
6. Прогнозовані і непрогнозовані ризики	2	2	1
7. Форс-мажорні ситуації, їх види			1
8. Корпоративна культура і діагностика ризиків	2		1
Змістовий модуль III. Врахування ризиків при проектуванні			
9. Передбачення ризиків у бізнес-плані	2	2	1
10. Профілактика непрогнозованих ризиків	2		1
11. Ризики і складання фінансового плану. Фонд непередбачуваних витрат		2	1
12. Стратегічне прогнозування ризиків	2		1
Змістовий модуль IV. Ризик-менеджмент			
13. Штатна структура організації і ризик-менеджмент	2	2	1
14. Страхування ризиків за рахунок зовнішніх і внутрішніх резервів, оптимальний баланс	2	2	1
Разом годин: 54	22	14	18

**ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ”**

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади дисципліни

Тема 1. Основні поняття дисципліни

1. Визначення понять “ризик” і “ризик-менеджмент”.
2. Об’єкт і предмет вивчення.

- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

III. Основними резервами для страхування ризиків є:

- а) внутрішнє страхування;
- б) зовнішнє страхування;
- в) фінансове страхування;
- г) економічне страхування;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Метою своєчасного реагування на негативні наслідки ризикової ситуації є розробка так званих альтернативних планів.

Процедура їх розробки включає:

- а) виявлення основних факторів внутрішнього й зовнішнього середовища цього бізнесу, які спричиняють ситуацію ризику;
- б) визначення масштабів їх впливу на цей бізнес;
- в) складання альтернативного плану дій для запобігання чи мінімізації цього впливу;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні.

V. Самострахування застосовується, коли:

- а) вартість майна, що страхується, є невеликою порівняно з майновими і фінансовими параметрами всього бізнесу;
- б) імовірність збитків є надто малою;
- в) фірма має велику кількість однотипного обладнання;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні.

VI. Найчастіше в бізнес-плані розглядаються ризики, які можуть виникнути як наслідки:

- а) несприятливих тенденцій у зовнішньому середовищі галузі, до якої належить цей бізнес;

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність та зміст поняття "страхування ризиків".
2. Розкрийте теорію страхування.
3. Назвіть основні види страхування.
4. Які ви знаєте основні види страхування ризиків?
5. Чи доцільним взагалі є страхування ризиків?
6. Що таке незастраховані ризики?
7. У чому полягає головна небезпека незастрахованих ризиків?
8. Яким чином можна оптимізувати внутрішні та зовнішні резерви для страхування ризиків?
9. Як можна підвести баланс співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел страхування ризиків?
10. Покажіть головні механізми страхування ризиків.

Теми рефератів

1. Страхування ризиків: механізми і підходи.
2. Страхування ризиків за рахунок внутрішніх резервів.
3. Страхування ризиків за рахунок зовнішніх резервів.
4. Особливості ризиків у страховому бізнесі та механізми їх передбачення й подолання наслідків.
5. Незастраховані ризики та їх небезпека, оцінка наслідків.
6. Зведення оптимального балансу внутрішніх та зовнішніх резервів для страхування ризиконебезпечних ситуацій.

Тестові завдання

I. До основних видів страхування належать:

- а) економічне страхування;
- б) фінансове страхування;
- в) страхування ресурсів;
- г) страхування ризиків;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні.

II. Основними резервами для страхування є:

- а) внутрішнє страхування;
- б) зовнішнє страхування;
- в) фінансове страхування;
- г) економічне страхування;

3. Мета дисципліни. Природа ризиків.
4. Ризик як постійна категорія в діяльності людини.
5. Функції ризик-менеджера в організаційній структурі та його значення.
6. Принципи розмежування обов'язків ризик-менеджера та інших функціональних одиниць в управлінській і господарюючій організації.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття "ризик".
2. Розкрийте сутність поняття "ризик" в управлінні, веденні господарської діяльності.
3. Покажіть місце ризикології у системі управлінських дисциплін.
4. Назвіть об'єкт дисципліни "Управління ризиками".
5. У чому полягає мета дисципліни?
6. Що таке "ризик-менеджмент"?
7. У чому полягає предмет і завдання ризикології?
8. Вкажіть основні принципи управління ризиками.
9. Виділіть головні методи управління ризиками.
10. У чому полягає значення ризик-менеджера в управлінні ризиками?

Теми рефератів

1. Сутність ризиків.
2. Предмет науки ризикології.
3. Теоретико-методологічні засади управління ризиками.
4. Принципи та методи управління ризиками.
5. Функції ризик-менеджера в організаційній структурі та його значення.

Тестові завдання

I. Ризиком в онтологічному розрізі є:

- а) елемент, який необхідний у реалізації проекту;
- б) умовне поняття, яким визначаються типи елементів у здійсненні господарської та управлінської діяльності;
- в) під поняттям ризик розуміють матеріальні і не матеріальні елементи, які залучаються у процесі будь-якої діяльності;

- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Класифікація визначень поняття “ризик” здійснюється за:

- а) авторським баченням визначення поняття провідними фахівцями економічної думки;
- б) основоположними ідеями, які були закладені в різні визначення поняття “ризик” класиками економічної науки;
- в) особливостями галузей, у яких було узагальнено розуміння поняття “ризик”;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Управління ризиками — це:

- а) чітко відпрацьований алгоритм забезпечення реалізації будь-якого проекту необхідних для його реалізації елементів;
- б) практична діяльність з пошуку способу залучення і використання ресурсів;
- в) теоретична дисципліна, яка вивчає та узагальнює досвід боротьби з ризиками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Від яких факторів залежать кількісні та якісні параметри ризиків?

- а) методики їх класифікації;
- б) ступеня раціональності залучення та використання ресурсів;
- в) відповідності прогнозованих результатів використання отриманим;

- в) планування ризиків;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні;
- є) правильних відповідей немає.

V. До основних методів кваліфікаційного аналізу ризиків належать:

- а) аналіз спостережень за виробничою діяльністю;
- б) аналіз свідчень працівників;
- в) документальний аналіз господарської діяльності;
- г) аналіз організації об’єкта дослідження;
- д) аналіз окремих контрольних перевірок;
- е) правильні відповіді “а” і “б”;
- є) правильні відповіді “в” — “д”;
- ж) усі відповіді правильні.

VI. Контроль над ризиками здійснюється шляхом:

- а) уникнення ризику;
- б) зменшення (мінімізації) ризику;
- в) обмеження (локалізації) ризику;
- г) розсіювання (поділу) ризику;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”.

Література [10–12; 18]

Тема 14. Страхування ризиків за рахунок зовнішніх і внутрішніх резервів, оптимальний баланс

1. Теорія страхування. Види страхування.
2. Внутрішній і зовнішні резерви для страхування.
3. Виявлення потреби страхування ситуації із залученням зовнішніх резервів.
4. Незастраховані ризики та їх небезпека.
5. Особливості ризиків у страховому бізнесі.
6. Оптимізація співвідношення внутрішніх та зовнішніх резервів для страхування ризиків, небезпеки у разі виникнення дисбалансу.

Теми рефератів

1. Особливості функціонування системи ризик-менеджменту в Україні.
2. Особливості функціонування системи ризик-менеджменту за кордоном.
3. Регіональні особливості функціонування системи ризик-менеджменту в Україні.
4. Штатна структура організації і ризик-менеджмент.
5. Організація ділових ігор, їх значення та ступінь ефективності у подоланні ризиків.
6. Менеджмент з організаційних питань та ризик-менеджмент.

Тестові завдання

I. Ризик-менеджментом є:

- а) система управління ризиками та економічними процесами в організації;
- б) мистецтво управління ризиками;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Ризик-менеджмент як економічна система виник:

- а) на початку ХХ ст.;
- б) у 20–30-ті роки ХХ ст.;
- в) у 40–50-ті роки ХХ ст.;
- г) на рубежі ХХ–ХХІ ст.;
- д) правильних відповідей немає.

III. Ризик-менеджмент включає:

- а) аналіз ризику;
- б) контроль за ризиком;
- в) фінансування ризику;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- г) правильні відповіді “а” і “в”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні;
- є) правильних відповідей немає.

IV. Основними механізмами ризик-менеджменту є:

- а) система управління ризиками;
- б) організація ділових ігор;

- г) співвідношення онтологічного обсягу типів ризиків у відповідній діяльності;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) правильні відповіді “б” і “г”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

V. Традиційне і модерне розуміння поняття ризик відрізняються:

- а) критеріями визначення характеристик ризиків;
- б) набором прийомів та підходів до гносеологічного розуміння поняття “ризик”;
- в) управлінськими підходами до встановлення типології прийняття необхідних рішень щодо управління ризиками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VI. Який вплив має функціональне значення поняття “ризик” на формування категоріального апарату управлінських дисциплін?

- а) від того залежить правильність постановки технічних завдань при розробці ключових проблем управлінської дисципліни;
- б) відповідна постановка поняття “ризик” може мати наслідком революційні зміни у підходах дослідження предмета управлінських дисциплін;
- в) поняття “ризик” має сталу суть і зміст і від нього не залежить процес розвитку управлінських дисциплін;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильних відповідей немає.

Література [1; 2; 17; 23; 25; 26; 29]

Тема 2. Підходи до класифікації ризиків

1. Ризик-менеджмент і вироблення підходів до класифікації ризиків.
2. Підходи до класифікації ризиків у західних і пострадянських теоріях.
3. Особливості класифікації ризиків у різних галузях управлінської та господарської діяльності.
4. Ризики довгострокові й короткострокові.
5. Класифікація ризиків за прогнозованістю і наслідками.

Питання для самоконтролю

1. Дайте характеристику ролі й місця ризик-менеджера в організаційно-штатній структурі комерційної організації.
2. Вкажіть, за якими критеріями слід розмежовувати обов'язки ризик-менеджера і керівника.
3. Яким чином прораховувати ризиконебезпечні ситуації, починаючи власну справу?
4. Назвіть основні підходи до класифікації ризиків.
5. Розкрийте характерні особливості класифікації ризиків на пострадянському просторі.
6. Які ви знаєте новітні підходи до класифікації ризиків?
7. У чому полягають функції ризик-менеджера?
8. Що таке довгострокові ризики?

Теми рефератів

1. Основні підходи до класифікації ризиків.
2. Підходи до класифікації ризиків у західних теоріях.
3. Новітні підходи до класифікації ризиків.
4. Природа і джерела ризиків та ризиконебезпечних ситуацій у життєдіяльності людини.
5. Функції та обов'язки ризик-менеджера в організації.
6. Довгострокові та короткострокові ризики.

Тестові завдання

І. Класифікація ризиків здійснюється:

- а) за принципами їх виявлення;
- б) за галузями управлінської та господарської діяльності;
- в) за прогнозованістю і наслідками;

- б) ризики, пов'язані із професійним рівнем і рисами характеру співробітників підприємства чи організації;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

Література [5; 22; 18; 19]

Змістовий модуль IV. Ризик-менеджмент

Тема 13. Штатна структура організації і ризик-менеджмент

1. Менеджмент з організаційних питань та ризик-менеджмент.
2. Повноваження ризик-менеджера за різних обставин.
3. Оптимальна модель співробітництва структурних підрозділів організації та із суміжними організаціями й пов'язані з цим ризики.
4. Відповідальність за виникнення і наслідки ризик-ситуацій.

Питання для самоконтролю

1. Теорія раціональних винаходів і ризикологія. Дайте оцінку ефективності.
2. Державне і муніципальне управління та ризикологія. Дайте визначення понять.
3. Яким чином слід виявляти потребу посади ризик-менеджера у штаті організації?
4. Які повноваження має ризик-менеджер?
5. Покажіть основні якості професійного ризик-менеджера.
6. Розкрийте ризики при впровадженні нових методів управління.
7. Ризики у здійсненні інноваційної політики. Яким чином їх можна уникнути?
8. За яких умов ризики є ефективними в управлінні й необхідними?
9. Проаналізуйте психологічне тестування як метод виявлення готовності до ризиків та роботи з подолання їх наслідків.
10. Зробіть систематизацію досвіду управління ризиками та його місце у ризик-менеджменті.

II. Кадровими кризами є:

- а) фізичне старіння кадрів;
- б) моральне старіння кадрів;
- в) нестача кадрів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

III. Стратегічним плануванням в управлінні ризиками є:

- а) розробка стратегічного плану управління ризиками;
- б) розробка стратегічного прогнозу управління ризиками;
- в) розробка ефективних механізмів управління ризиками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” і “в”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

IV. Стратегія запобігання та уникання ризиків включає:

- а) стратегічне планування ризиків;
- б) стратегічне прогнозування ризиків;
- в) стратегічне проектування ризиків;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Кадровими ризиками є:

- а) ризики, ймовірність виникнення яких пов’язана із неналежною професійною підготовкою працівників;
- б) ризики, пов’язані із професійним рівнем і рисами характеру співробітників підприємства чи організації;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

VI. Ризиками кадрової політики є:

- а) ризики, ймовірність виникнення яких пов’язана із неналежною професійною підготовкою працівників;

- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Управління ризиками є дисципліною, яка:

- а) виникла на стику таких галузей економічної науки, як “менеджмент” і “управління трудовими ресурсами”;
- б) виокремилася із дисципліни “управління трудовими ресурсами”;
- в) сформувалася у результаті поєднання елементів усіх галузей економічної науки;
- г) виникла як підгалузь у результаті розвитку такої галузі економічної науки, як “фінанси”;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) правильні відповіді “а” і “г”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

III. Які існують методики визначення предмета дисципліни “Управління ризиками”?

- а) предметно-галузеві;
- б) ТРИЗ;
- в) інформаційні;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Максимальної об’єктивності у вивченні предмета дисципліни “Управління ризиками” можна досягти у результаті:

- а) застосування ідеалістичного підходу до його пізнання;
- б) використання матеріалістичного підходу;
- в) узагальнюючи лише практичний управлінський досвід;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Найбільш прийнятний для українських шкіл управлінських дисциплін є досвід вивчення предмета “Управління ризиками”:

- а) вироблений у США;
- б) традиційні європейські підходи;
- в) колишнє радянське розуміння;
- г) японський досвід;
- д) правильних відповідей немає.

VI. Дисципліна “Управління ризиками” потребує залучення підходів і методів таких допоміжних дисциплін, як:

- а) “фінансовий менеджмент”;
- б) “основи аудиторської діяльності”;
- в) “антикризовий менеджмент”;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [3; 4; 6; 23; 25]

Тема 3. Особливості ризиків у різних сферах діяльності

- 1. Ризики у кредитно-фінансовій діяльності.
- 2. Особливості ризиків у торговому менеджменті.
- 3. Організація виробництва, формування виробничих відносин та проблема ризиків.
- 4. Ризикологія муніципального і державного управління.
- 5. Впровадження інновацій і ризики.
- 6. Ризики у кадровому менеджменті.

Питання для самоконтролю

- 1. У чому полягають ризики у кредитно-фінансовій діяльності?
- 2. Назвіть основні види ризиків у виробничій діяльності.
- 3. Які ви знаєте ризики у сфері послуг?
- 4. Охарактеризуйте особливості ризиків у сфері місцевого самоврядування.
- 5. Дайте порівняльну характеристику виникнення ризиків у сфері місцевого самоврядування та державного управління.

Тема 12. Стратегічне прогнозування ризиків

- 1. Загальне поняття стратегічного ризику.
- 2. Стратегічні ризики фінансового характеру.
- 3. Кадрові кризи.
- 4. Поняття стратегії запобігання й уникання ризиків.

Питання для самоконтролю

- 1. Розкрийте сутність прогнозування ризиків.
- 2. Які ви знаєте стратегічні ризики фінансового характеру?
- 3. Що таке кадрові кризи?
- 4. Чому відбувається моральне старіння кадрів?
- 5. Яким чином впливає фізичне старіння кадрів на кадрові кризи?
- 6. У чому полягає прогнозування ризиків у здійсненні функцій політичного менеджера?
- 7. Що таке стратегічне прогнозування ризиків?
- 8. Яким чином можна уникнути ризиків?

Теми рефератів

- 1. Сутність та головні ознаки стратегічного прогнозування.
- 2. Особливості стратегічного прогнозування ризиків в Україні.
- 3. Стратегічне прогнозування ризиків в Україні.
- 4. Стратегічне прогнозування ризиків в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.
- 5. Стратегія запобігання й уникання ризиків.

Тестові завдання

I. Стратегічним прогнозуванням ризиків є:

- а) розробка стратегічного плану управління ризиками;
- б) розробка стратегічного прогнозу управління ризиками;
- в) розробка ефективних механізмів управління ризиками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Середньостроковий фінансовий план розробляється терміном:

- а) до 1 року;
- б) на 3 роки;
- в) на 5 років;
- г) більше ніж на 5 років.

IV. Довгостроковий фінансовий план розробляється терміном:

- а) до 1 року;
- б) на 3 роки;
- в) на 5 років;
- г) на 10 років;
- д) до 15 років;
- е) більше ніж на 15 років.

V. Фонд непередбачуваних витрат організації створюється для:

- а) інвестиційних проектів;
- б) інноваційних проектів;
- в) фінансування у випадку надзвичайних ситуацій;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VI. Мінімум необхідних ресурсів – це:

- а) перелік елементів, без яких не може бути реалізований заданий проект чи програма;
- б) номенклатура ресурсів, які є доступними для виконання програми з мінімальною затратою енергії та праці;
- в) базове ресурсозабезпечення організації;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

Література [1; 22; 24; 28]

- 6. Розкрийте характерні особливості впровадження інновацій в управління ризиками.
- 7. Чи можна уникнути ризиків у фінансовій системі держави?
- 8. Охарактеризуйте ризики у фінансовій сфері та механізми їх подолання.
- 9. У чому полягають ризики при здійсненні кадрової політики?
- 10. Висвітліть характерні особливості кадрової політики в торгівлі й у процесі організації виробництва та ризикології.
- 11. Чому немає можливості цілковито уникнути ризиків у різноманітних сферах діяльності людини?

Теми рефератів

- 1. Особливості класифікації ризиконебезпечних ситуацій у комерційній діяльності.
- 2. Ризики у фінансовій сфері.
- 3. Ознаки ризиків довгострокової і короткострокової перспективи.
- 4. Ризики у здійсненні кадрової політики.
- 5. Організація виробництва та ризики.
- 6. Торговий та фінансовий менеджмент і ризиконебезпечні ситуації.

Тестові завдання

I. Ризики в кадровому менеджменті вивчає дисципліна:

- а) “ризикологія”;
- б) “кадровий менеджмент”;
- в) “антикризовий менеджмент”;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Ризики в муніципальному та державному управлінні вивчає дисципліна:

- а) “ризикологія”;
- б) “кадровий менеджмент”;
- в) “антикризовий менеджмент”;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;

- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

III. Під поняттям “набуття ризиків” слід розуміти:

- а) їх максимально ефективно вилучення із навколишнього світу;
- б) раціональне співбуття проекту чи функціональної структури із соціумом;
- в) принцип партнерства із соціальним та навколишнім середовищем у процесі набуття ризиків;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Змістом поняття “набуття ресурсів” з точки зору нелінійної динаміки є:

- а) підхід, в основі якого лежить системне створення “ресурсного резерву”;
- б) систематична розробка методології набуття ризиків за різноманітних умов;
- в) темпоральний принцип планування ресурсокористування;
- г) правильні лише варіанти “а” і “в”.

V. Ресурсодинамікою є:

- а) узагальнений досвід використання певних типів ресурсів при реалізації типового плану або проекту;
- б) статистика стану ресурсного забезпечення функціональної структури;
- в) систематизована інформація про стан забезпечення ресурсами у певні відрізки часу;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VI. Які існують ризики у здійсненні кадрової політики?

- а) неправильний підбір кадрів;
- б) недостатній підбір кадрів;

- 5. Дайте визначення поняття “фонд непередбачуваних витрат”: його розмір, структура і призначення.
- 6. Яким чином функціонує “фонд непередбачуваних витрат”?
- 7. Яким ризикам слід запобігати при наданні кредиту фінансовою установою?
- 8. Вкажіть механізми отримання кредиту та пов’язані із цим ризики.
- 9. Що таке короткострокові фінансові плани?
- 10. Розкрийте сутність поняття “довгострокові фінансові плани”.

Теми рефератів

- 1. Роль ризиків у складанні фінансового плану.
- 2. Фонд непередбачуваних витрат.
- 3. Фонд непередбачуваних витрат: характеристика і призначення.
- 4. Структура фонду непередбачуваних витрат, його функції, використання коштів.
- 5. Особливості функціонування фонду непередбачуваних витрат.
- 6. Короткострокові фінансові плани в управлінні ризиками.
- 7. Довгострокові фінансові плани в управлінні ризиками.

Тестові завдання

I. Фінансовий план організації – це:

- а) бюджет організації;
- б) фінанси організації;
- в) планування доходів та видатків організації;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Короткостроковий фінансовий план розробляється на:

- а) 3 місяці;
- б) 6 місяців;
- в) 9 місяців;
- г) 12 місяців;
- д) 1,5 роки;
- е) ваш варіант відповіді.

V. Основними елементами економічної системи в Україні є:

- а) приватна власність на засоби виробництва;
- б) комунальна власність;
- в) колективна власність;
- г) приватна власність на землю;
- д) усі відповіді правильні.

VI. Інформаційне забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків включає:

- а) розробку теорій управління ризиками;
- б) розробку нормативно-правового забезпечення управління ризиками;
- в) підтримку профілактики непрогнозованих ризиків у засобах масової інформації;
- г) розробку фінансового плану управління ризиками;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [2; 5; 18; 19; 28]

Тема 11. Ризики і складання фінансового плану. Фонд непередбачуваних витрат

- 1. Короткострокові та довгострокові фінансові плани й особливості ризиків при їх складанні та реалізації.
- 2. Поняття фонду непередбачуваних витрат, його функції, структура.
- 3. Вироблення режиму функціонування фонду і джерела його наповнення.

Питання для самоконтролю

- 1. Яким чином впливають ризики на складання фінансового плану?
- 2. Розкрийте сутність поняття “непередбачувані витрати”.
- 3. Які ви знаєте основні функції “фонду непередбачуваних витрат”?
- 4. Вкажіть основні джерела наповнення фонду непередбачуваних витрат.

- в) підбір некваліфікованих кадрів;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [3; 25; 26; 29]

Тема 4. Технології оцінки небезпеки ризиків

- 1. Ризики поточної роботи організаційної структури та оцінка їх сумарного впливу на ефективність роботи.
- 2. Приховані ризики й оцінка їх небезпеки.
- 3. “Людський фактор” та ризики, пов’язані з ним, порівняння з ризиками іншого походження.
- 4. Оцінка небезпек ризиків у поточній і довгостроковій перспективі.

Питання для самоконтролю

- 1. Охарактеризуйте ризиконебезпечні ситуації у вашому житті. Порівняйте їх природу та походження із ситуаціями в управлінні організацією.
- 2. Дайте визначення поняття “ризик поточної роботи”.
- 3. Дайте визначення поняття “людський фактор” і пов’язані з ним ризиконебезпечні ситуації.
- 4. Які ризики несе в собі “неформальне лідерство” в колективі?
- 5. Традиції в колективі та ризик-менеджмент, проблема сумісності. На що вони впливають?
- 6. Дайте оцінку ризиків при розподілі функцій в організації та покажіть можливість їх уникнення.
- 7. Що таке приховані ризики?
- 8. У чому полягає небезпека прихованих ризиків?
- 9. Назвіть основні технології оцінки небезпеки ризиків.

Теми рефератів

- 1. Підходи до оцінки ризиків і їх наслідків.
- 2. “Людський фактор” та пов’язані з ним ризики.
- 3. Технології оцінки небезпеки ризиків.
- 4. Вплив прихованих ризиків на розвиток економіки України.

5. Оцінка небезпек ризиків при короткостроковому стратегічному плануванні.
6. Оцінка небезпек ризиків при довгостроковому стратегічному плануванні.

Тестові завдання

I. Приховані ризики пов'язані з:

- а) людським фактором;
- б) економічним фактором;
- в) природним фактором;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Ризики поточної роботи пов'язані з:

- а) людським фактором;
- б) економічним фактором;
- в) природним фактором;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Предметна класифікація ризиків має такі властивості:

- а) її застосування можливе лише щодо матеріальних ризиків;
- б) застосовується щодо нематеріальних ризиків;
- в) використовується для всіх типів ризиків;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Оптимальне ресурсозабезпечення в управлінні ризиками має бути для:

- а) уникнення перевитрат;

- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Теоретичне забезпечення профілактика непрогнозованих ризиків включає:

- а) розробку теорій управління ризиками;
- б) розробку нормативно-правового забезпечення управління ризиками;
- в) інституційне забезпечення управління ризиками;
- г) кадрове забезпечення управління ризиками;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Інституційне забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків включає:

- а) розробку теорій управління ризиками;
- б) розробку нормативно-правового забезпечення управління ризиками;
- в) інформаційне забезпечення управління ризиками;
- г) кадрове забезпечення управління ризиками;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Фінансове забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків включає:

- а) розробку теорій управління ризиками;
- б) розробку нормативно-правового забезпечення управління ризиками;
- в) розробку бізнес-плану;
- г) розробку фінансового плану управління ризиками;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте значення ігротехніки в подоланні ризиконебезпечних ситуацій.
2. Ігротехніка та моделювання — їх ефективність у передбаченні й профілактиці ризиків.
3. Що таке профілактика ризиків?
4. Розкрийте сутність прогнозованих ризиків.
5. Які основні прогнозовані ризики ви знаєте?
6. Яким чином можна здійснити профілактику прогнозованих ризиків?
7. Вкажіть головні механізми профілактики непрогнозованих ризиків.
8. Чи може інформаційне забезпечення бути ефективним способом профілактики ризиків?
9. Розкрийте характерні особливості теоретичного забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків у діяльності організаційної структури.
10. Висвітліть особливості інституційного забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків у діяльності організаційної структури.

Теми рефератів

1. Ризики у стратегічній перспективі та особливості управління ними.
2. Профілактика непрогнозованих ризиків.
3. Теоретичне забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків.
4. Інституційне забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків.
5. Особливості забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків у діяльності організаційної структури.

Тестові завдання

I. Профілактика непрогнозованих ризиків включає:

- а) теоретичне забезпечення;
- б) інституційне забезпечення;
- в) практичне забезпечення;
- г) фінансове забезпечення;

- б) оперативного реагування на виникнення ситуації нестачі ресурсів;
- в) прогнозування ресурсодефіциту;
- г) оперативної мобілізації ресурсного потенціалу структури;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) правильні відповіді “а” — “в”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

V. Темпоральним підходом у процесі класифікації ризиків є:

- а) набір методів виявлення цінності ризиків у певний проміжок часу;
- б) ціннісна характеристика конкретного типу ризику для відповідних часових ситуацій;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

VI. Оптимальна класифікація ризику:

- а) необхідна для мінімізації ресурсовитрат;
- б) є результатом зведеного досвіду управління ризиками;
- в) виробляється з урахуванням всіх методик управління ризиками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [3; 17; 23; 25; 26]

Змістовий модуль II. Підходи і технології виявлення ризику і ризиконебезпечних ситуацій

Тема 5. Характерні ознаки ризиконебезпечної ситуації

1. Ризиконебезпеки в кадровій політиці.
2. Визначення ступеня відповідальності кадрів різного рівня поставленим функціональним завданням.
3. Особливості ознак ризиконебезпечної ситуації у торговому і фінансовому менеджменті.

4. Ризиконебезпеку інституційної структури господарюючої або управлінської організації.
5. Небезпеки ризиків нормативного походження.

Питання для самоконтролю

1. Вкажіть підходи до визначення ризиконебезпечної ситуації.
2. Яким чином слід будувати відносини між начальниками й підлеглими для успішного виявлення й подолання ризиконебезпечних ситуацій?
3. Покажіть особливості класифікації ризиконебезпечних ситуацій за прогнозованими наслідками.
4. Покажіть методики уникання ризиконебезпечних ситуацій, аналізуючи відповідність кадрів функціональним завданням.
5. Чи вважаєте ви ефективною профілактику ризиконебезпечних ситуацій в управлінні організацією?
6. Дайте характеристику ризиконебезпечних ситуацій у муніципальному управлінні.
7. Які страхові механізми на випадок ризиконебезпечної ситуації можна передбачити в бізнес-плані заради її подолання?
8. Дайте визначення зовнішніх і внутрішніх джерел страхування ризиконебезпечних ситуацій.
9. За яких умов доцільно залучати зовнішні джерела страхування ризиконебезпечних ситуацій?
10. Дайте оцінку відповідальності за виникнення ризиконебезпечної ситуації та вкажіть шляхи її подолання.
11. Як ви оцінюєте діяльність ризик-менеджера в разі неможливості страхування ризиконебезпечної ситуації?
12. У чому полягає небезпека ризиків нормативного походження?

Теми рефератів

1. Підходи і технології виявлення ризику.
2. Підходи і технології виявлення ризиконебезпечних ситуацій.
3. Складання бізнес-плану і передбачення ризиконебезпечних ситуацій.
4. Характерні ознаки ризиконебезпечної ситуації.
5. Небезпека ризиків нормативного походження.
6. Ризиконебезпеки у фінансовій політиці.

- б) 3 роки;
- в) 4 роки;
- г) 5 років;
- д) 6 років.

V. Фінансова частина бізнес-плану складається з:

- а) прогнозування обсягів продажів;
- б) оцінки прибутків та збитків;
- в) аналізу руху готівки;
- г) річної балансової відомості;
- д) правильні відповіді "а" і "б";
- е) правильні відповіді "в" і "г";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VI. Товарні інтервенції на ринок — це:

- а) реалізація державою на внутрішньому ринку усіх видів товарів, на які є дефіцит;
- б) реалізація на ринку комерційною організацією зарезервованих товарів, на які є дефіцит, з метою отримання надприбутків;
- в) стабілізація ринку окремих груп товарів відповідними державними органами шляхом їх реалізації за нормативно встановленими цінами;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

Література [5; 18; 19; 22]

Тема 10. Профілактика непрогнозованих ризиків

1. Теоретичне та інституційне забезпечення профілактики непрогнозованих ризиків у діяльності організаційної структури.
2. Фактор організаційної гнучкості структури у запобіганні непрогнозованим ризикам.
3. Ефективне інформаційне забезпечення та обіг інформації в організаційній структурі — ефективний спосіб профілактики ризиків.

5. Сутність фінансових ризиків та їх можливість передбачення у бізнес-плані.
6. Теоретичні та практичні механізми передбачення ризиків у бізнес-плані.

Тестові завдання

I. Бізнес-план – це:

- а) план створення прибуткового підприємства;
- б) програма заходів, спрямованих на підвищення ефективності суб'єкта підприємницької діяльності;
- в) стратегія розбудови суб'єкта господарської діяльності;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Фінансовий план – це:

- а) план створення прибуткового підприємства;
- б) програма заходів, спрямованих на підвищення ефективності суб'єкта підприємницької діяльності;
- в) стратегія розбудови суб'єкта господарської діяльності;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Структура ризиків у бізнес-плані включає:

- а) ризики у фінансовій частині;
- б) ризики в організаційній частині;
- в) ризики у технічній частині;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Фінансова частина бізнес-плану складається на:

- а) 2 роки;

Тестові завдання

I. До основних підходів виявлення ризиків належать:

- а) кадровий підхід;
- б) економічний підхід;
- в) управлінський підхід;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. При оцінці ризиконебезпечних ситуацій використовуються такі підходи:

- а) кадровий підхід;
- б) економічний підхід;
- в) управлінський підхід;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Цілепокладання – це:

- а) встановлення мети діяльності;
- б) визначення реально можливого кінцевого продукту діяльності;
- в) прогнозований результат у світлі наявної ресурсної бази;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Основними критеріями функціональної та професійної спрямованості організації є:

- а) кінцевий продукт її діяльності;
- б) умови виконання поставлених завдань;
- в) мета діяльності;
- г) комплекс поставлених і реалізованих завдань;
- д) використовуваний ресурсний потенціал;

- е) правильні відповіді “а”, “б” і “г”;
- є) правильні відповіді “б” і “в”;
- ж) правильні відповіді “в” — “д”;
- з) усі відповіді правильні;
- и) правильних відповідей немає.

V. Особливостями класифікації ризиків у державному управлінні є те, що:

- а) ризики класифікуються в кореляції із бюджетними можливостями;
- б) класифікація відбувається виходячи з того, що ризики регулюються виключно нормативно-правовими актами;
- в) управління ризиками у фінансовій сфері планується на термін бюджетного року;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

VI. Основними небезпеками ризиків у фінансовій політиці держави є:

- а) небезпека економічної кризи;
- б) небезпека фінансової кризи;
- в) небезпека збільшення дефіциту державного бюджету;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [1; 9; 23; 24]

Тема 6. Прогнозовані й непрогнозовані ризики

1. Характерні відмінності прогнозованих і непрогнозованих ризиків.
2. Технології та шляхи заміщення непрогнозованих ризиків прогнозованими.
3. Моделювання ситуацій та ділові ігри з виявлення непрогнозованих ризиків та пошуку шляхів подолання прогнозованих.
4. Інструктаж первинний і поточний у запобіганні кадровим прогнозованим ризикам.
5. Поточна звітність та її організація як фактор виявлення непрогнозованих ризиків.

- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [1; 9; 27]

Змістовий модуль III. Врахування ризиків при проектуванні

Тема 9. Передбачення ризиків у бізнес-плані

1. Структура бізнес-плану і місце факторів ризику в ньому.
2. Теоретичне і практичне передбачення ризиків.
3. Проблема формування команди авторів бізнес-плану і передбачуваність ризиків у ньому.
4. Структура ризиків у бізнес-плані.
5. Ризики у процесі кореляції складових частин бізнес-плану.
6. Практичний менеджерський досвід авторів бізнес-плану і ризики у його реалізації.

Питання для самоконтролю

1. Які ви можете запропонувати підходи до формування авторського колективу бізнес-плану, аби уникнути ризиків у процесі його складання?
2. Яким чином можна передбачити ризики в бізнес-плані?
3. Розкрийте сутність фінансових ризиків, які можна передбачити у бізнес-плані.
4. Охарактеризуйте структуру бізнес-плану та ризики, пов'язані з її неоптимальністю.
5. Розкрийте характерні особливості теоретичного передбачення ризиків у бізнес-плані.
6. Вкажіть практичні механізми передбачення ризиків.
7. Що таке ризик у фінансовій частині бізнес-плану?
8. Розкрийте структуру фонду непередбачуваних витрат.

Теми рефератів

1. Врахування ризиків у проектуванні.
2. Особливості передбачення ризиків у бізнес-плані.
3. Ризик у фінансовій частині бізнес-плану.
4. Ризики в практичній частині бізнес-плану.

III. Корпоративна культура – це:

- а) сукупність правил внутрішнього розпорядку підприємства або організації;
- б) етика функціонування суб'єкта підприємницької діяльності;
- в) сукупність неформальних вимог до діяльності та поведінки співробітників підприємства або організації;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Корпоративна етика – це:

- а) сукупність правил внутрішнього розпорядку підприємства або організації;
- б) етика функціонування суб'єкта підприємницької діяльності;
- в) сукупність неформальних вимог до діяльності та поведінки співробітників підприємства або організації;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "б" і "в";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. За якими ознаками фінансові організації поділяються на різновиди?

- а) особливостями відносин із центральними фінансовими органами держави;
- б) розміром комісійних та відсотків за надавані послуги;
- в) особливостями правовідносин із споживачами послуг;
- г) державним реєстратором їхньої діяльності;
- д) правильні відповіді "б" і "г";
- е) правильні відповіді "а" і "в";
- є) усі відповіді правильні.

VI. Які із перерахованих ознак характерні для фінансової організації?

- а) продаж товарів у кредит;
- б) надання кредитів на купівлю товарів;
- в) реалізація товарів із відстрочкою оплати;

Питання для самоконтролю

1. Що таке прогнозовані ризики?
2. Розкрийте сутність та зміст поняття "непрогнозовані ризики".
3. Чи можливо заміщувати непрогнозовані ризики прогнозованими?
4. За якими ознаками слід розрізняти прогнозовані й непрогнозовані ризики?
5. Які методики прорахування наслідків непрогнозованих ризиків?
6. Яким чином можна виявити непрогнозовані ризики за допомогою ділової гри?
7. Які найпоширеніші принципи організації ділової гри для виявлення ризиків ви знаєте?
8. Запропонуйте власний сценарій ділової гри для передбачення і подолання ризиконебезпечної ситуації з вашого особистого досвіду.
9. Яким чином можна зробити заміщення непрогнозованих ризиків прогнозованими?
10. Чи може організація поточної звітності виявити непрогнозовані ризики?

Теми рефератів

1. Прогнозовані та непрогнозовані ризики: спільне та відмінне.
2. Методики зведення до мінімуму наслідків від непрогнозованих ризиків.
3. Розробка стратегії організації й прогнозування ризиків.
4. Технології та шляхи заміщення непрогнозованих ризиків прогнозованими.
5. Прогнозовані ризики в українській економіці.
6. Особливості управління ризиками в зарубіжних країнах.

Тестові завдання

I. До прогнозованих ризиків в економічній сфері належать:

- а) фінансові ризики;
- б) ризики падіння ВВП країни;
- в) ризики збільшення бюджетного дефіциту;
- г) правильні відповіді "а" і "б";

- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. До прогнозованих ризиків у фінансовій сфері належать:

- а) фінансові ризики;
- б) ризики падіння ВВП країни;
- в) ризики збільшення бюджетного дефіциту;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Ризики групуються за такими критеріями:

- а) на них ґрунтується програма управління ризиками на відповідний проміжок часу;
- б) без управління ризиками неможливе виконання проекту (програми);
- в) ризики є системоутворюючим чинником при плануванні ресурсовикористання;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Етапом у функціональній діяльності є:

- а) чітко окреслений за заданими параметрами період часу;
- б) умовний еталон співвідношення часу і мети в організації будь-якої діяльності;
- в) умовний поділ періоду виконання проекту за принципом визначення відповідного терміну на виконання кожного завдання;
- г) принцип поділу на етапи, де існує лише виконання функціональних завдань без прив'язки до часового фактору;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;

- 6. Яким чином можна побудувати діалог між начальником та підлеглими заради профілактики кадрових ризиків?
- 7. Що таке корпоративна етика?
- 8. Розкрийте сутність та зміст поняття “неформальні ризики”.
- 9. Чи виступають неформальні лідери факторами ризику в колективі?
- 10. Вкажіть головні механізми зміцнення корпоративної культури.

Теми рефератів

- 1. Корпоративна етика і побудова оптимальної організаційної структури.
- 2. Корпоративна культура і діагностика ризиків в Україні.
- 3. Норми корпоративної культури та подолання ризиків.
- 4. Діагностика ризиків в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.
- 5. Командне взаєморозуміння в управлінні ризиками.
- 6. Неформальні ризики в колективі як фактори ризику.

Тестові завдання

I. Діагностика ризиків – це:

- а) вивчення сутності та видів ризиків;
- б) вивчення ризиків у державному управлінні та місцевому самоврядуванні;
- в) вивчення технології управління ризиками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

II. До основних видів діагностики ризиків належать:

- а) формальна діагностика;
- б) неформальна діагностика;
- в) корпоративна діагностика;
- г) управлінська діагностика;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

VI. Способи заміщення матеріальних і трудових ресурсів інтелектуальними є такими:

- а) створення окремої структури науково-технічного забезпечення на підприємстві;
- б) забезпечення системного стажування кадрів;
- в) розвиток додаткових можливостей інформаційного забезпечення кадрів;
- г) збільшення фінансування впровадження результатів науково-технічних досліджень та раціоналізаторських пропозицій;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [1; 23; 24; 27]

Тема 8. Корпоративна культура і діагностика ризиків

1. Корпоративна культура як вагомий чинник формування злагодженої ділової команди.
2. Командне взаєморозуміння — вагома передумова діагностики, профілактики і подолання наслідків ризику.
3. Побудова механізму адекватного діалогу між начальниками й підлеглими заради профілактики кадрових ризиків.
4. Мікрогрупи в колективі й неформальні лідери як фактори ризику.
5. Зміцнення корпоративної культури заради економії на кадровому та інших видах ризик-менеджменту.

Питання для самоконтролю

1. Діагностика ризиків. Дайте визначення поняття.
2. Що таке командне взаєморозуміння?
3. Яким чином командне взаєморозуміння впливає на діагностику ризиків?
4. Виділіть мікрогрупи в колективі та управління ними з метою діагностики та профілактики ризиконебезпечних ситуацій.
5. Дайте визначення поняття “корпоративна культура”.

- е) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Темпоральна реципроктивізація ресурсовикористання — це:

- а) елемент планування використання ресурсів у часі;
- б) прогнозування впливу використання ресурсної бази у відповідні проміжки часу за умови етапного розподілу ресурсокористування;
- в) програма з виявлення факторів, які зумовлюють “ефект метелика” у ресурсовикористанні;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

VI. До непрогнозованих ризиків в економічній та фінансовій сферах належать:

- а) фінансові ризики;
- б) ризики падіння ВВП країни;
- в) ризики збільшення бюджетного дефіциту;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

Література [1; 9; 23; 24]

Тема 7. Форс-мажорні ситуації, їх види

1. Поняття форс-мажорної ситуації.
2. Нормативне забезпечення форс-мажору в ділових відносинах.
3. Форс-мажорна ситуація як фактор стримування ділової активності.
4. Політичні й інституційні ризики державної політичної системи і створювані ними форс-мажорні обставини.
5. Форс-мажорні ситуації, спричинені природними факторами, економічною та міжнародною ситуацією.
6. Особливості ризик-менеджменту у форс-мажорних обставинах.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “форс-мажорна обставина”.
2. Назвіть основні види форс-мажорних ситуацій.
3. Розкрийте характерні особливості здійснення нормативного забезпечення форс-мажору в ділових відносинах.
4. Що таке політичні ризики?
5. Яким чином політичні ризики державної політичної системи створюють форс-мажорні обставини?
6. Розкрийте сутність поняття “інституційні ризики”.
7. Висвітліть “форс-мажорні обставини” нормативного походження і механізми їх уникнення.
8. Яким чином керівникові слід виявляти ділові якості ризик-менеджера?
9. У чому полягають особливості ризик-менеджменту у форс-мажорних обставинах?
10. Які форс-мажорні обставини спричиняються економічною ситуацією?

Теми рефератів

1. Поняття і сутність форс-мажорної ситуації.
2. Види форс-мажорної ситуації в Україні.
3. Характеристика форс-мажорів різного походження і політика їх попередження.
4. Форс-мажорні ситуації, спричинені природними факторами.
5. Вплив міжнародних факторів на форс-мажорну ситуацію.
6. Специфіка управління ризиками у форс-мажорних ситуаціях.

Тестові завдання

I. До основних видів форс-мажорних ситуацій належать:

- а) форс-мажорні ситуації, спричинені природними факторами;
- б) форс-мажорні ситуації, спричинені економічними факторами;
- в) форс-мажорні ситуації, спричинені ризиками;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

II. Знайдіть неправильну відповіді. До форс-мажорних ситуацій природного походження належать:

- а) землетруси;
- б) повені;
- в) фінансові катаклізми;
- г) пожежі;
- д) цунамі.

III. Управління форс-мажорними ситуаціями здійснюється за допомогою:

- а) ризик-менеджменту;
- б) антикризового менеджменту;
- в) системи державного управління;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Основними критеріями визначення виробничого профілю підприємства є:

- а) характер і ступінь складності кінцевої продукції;
- б) його ресурсоемність;
- в) відповідність нормативним визначенням профілю підприємств;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

V. Оптимізація управління ризиками на підприємстві – це:

- а) повноцінне кадрове наповнення управлінської ланки;
- б) повна оптимальна оцінка штатного складу організації і відповідне кадрове наповнення;
- в) оперативне забезпечення управлінської ланки інформаційними ресурсами;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;